

Vastaus kirjalliseen kysymykseen kulttuurialan rahoitusleikkauksien perumisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Marko Kilven /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 293/2021 vp:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, että kulttuurialan rahoitusleikkauksista luovutaan ja kulttuurin rahoitusta aletaan vahvistaa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Taiteen ja kulttuurin alan rahoituksesta suurin osa tulee pääsylipputuloina ja muina kävijöiden maksamina maksuina. Seuraavaksi eniten alaa rahoittavat kunnat. Valtio rahoittaa taidetta ja kulttuuria kolmanneksi eniten, yhteensä 581 miljoonaa euroa vuodessa (TAE 2021), jos mukaan lasketaan taiteen perusopetukseen osoitettu valtionrahoitus, joka on yhteensä noin 86 miljoonaa euroa. Ilman taiteen perusopetuksen rahoitusta valtion talousarvion luvussa 29.80 Taide ja kulttuuri olevien määrärahojen yhteismäärä on vuoden 2021 talousarviossa 493 miljoonaa euroa. Rahapelitoiminnan voittovarojen osuus on ollut yleensä hieman yli puolet, 51-53 prosenttia valtion talousarviossa olevista taiteen ja kulttuurin määrärahoista. Loppuosa on yleisiä budjettivaroja.

Veikkaus Oy tulouttaa vuosittain valtion talousarvioon summan, jonka arvioidaan vastaavan yhteisen asianomaisen tilikauden voittoa. Valtion talousarvioon tehty tuloutus jaetaan edelleen arpajaislaissa säädetyillä suhteilla opetus- ja kulttuuriministeriön (53 %), sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön (43 %) sekä maa- ja metsätalousministeriön (4 %) pääluokkiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan tuloutetun osan kohdentamisesta on myös säädetty arpajaislaissa. Sen mukaan taiteen osuus on 38,5 prosenttia, liikunnan 25 prosenttia, tieteen 17,5 prosenttia ja nuorisotyön 9 prosenttia. Jäljelle jäävä 10 prosenttia kohdennetaan edellä mainituille toimialoille käytännössä edellä mainittujen jakosuhteiden mukaisesti.

Veikkaus Oy:n tuloutus valtiolle kasvoi pitkään maltillisesti. Yhteenlaskettu Veikkaus Oy:n, Raha-automaattiyhdistys ry:n ja Fintoto Oy:n tuloutus nousi ensi kertaa yli miljardin euron vuonna 2016, jolloin se oli 1,039 miljardia euroa. Tuloutus jatkui yli miljardin suuruisena myös uuden Veikkaus Oy:n ensi vuosina, vuosina 2017-2019, aina vuoteen 2020 saakka, jolloin se putosi 680 milj. euroon, mikä oli 34 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2019. Syinä olivat vuosia jatkunut pelikatteen lasku, kiristynyt digitaalinen kilpailu, käyttöön otetut pelaajarajoitukset, vähittäiskaupan rakennemuutos, hajasijoitettujen peliautomaattien pelaamisen vähentyminen sekä pelaamisen sosiaalisen hyväksyttävyyden aikaisempaa voimakkaampi kyseenalaistaminen. Lisäksi koronavirusepidemia on vaikuttanut alentavasti tuottoihin ja tuottoennusteisiin.

Valtio kompensoi vuoden 2021 talousarviossa Veikkauksen alentunutta tuloutusta täysimääräisesti verrattuna vuoden 2019 tuloutuksen tasoon. Vuosia 2022-2025 koskevan julkisen talouden suunnitelman neuvotteluissa 29.4.2021 hallitus päätti kompensoida tuloutuksen vähenemistä vuonna 2022 yhteensä 355 milj. eurolla ja vuonna 2023 yhteensä 305 milj. eurolla. Tuoton laskua kompensoidaan kahdella tavalla, lisäämällä kehysrahoitusta ja alentamalla arpajaisveroa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla kompensatio on vuonna 2022 yhteensä noin 174 miljoonaa ja vuonna 2023 noin 161 miljoonaa euroa. Kompensatiosta huolimatta tämän vuoden talousarvioon verrattuna rahoitus taiteelle, liikunnalle, nuorisotoiminnalle ja tieteelle vähenee 41 miljoonalla eurolla vuonna 2022 ja noin 54 miljoonalla euroa vuonna 2023. Jakosuhteiden mukaisesti vuonna 2022 vähennys jakautuisi seuraavasti: taiteelle 17,5 miljoonaa, liikunnalle 11,4 miljoonaa, tieteelle 8 miljoonaa ja nuorisotyölle 4,1 miljoonaa euroa. Tarkemmasta kohdentamisesta päätetään osana hallituksen vuotta 2022 koskevaa talousarvioesitystä.

Hallitus on neuvotteluissaan 29.4.2021 päättänyt linjauksesta, jonka mukaisesti jatkotyö uuden ja pysyvän rahapelitoiminnan voittovaroista rahoitusta saavien tahojen rahoitusmallin valmistelemiseksi käynnistetään välittömästi. Uudistus on tarkoitus toteuttaa vuodesta 2024 alkaen ja päätökset siitä on tarkoitus tehdä vuoden 2021 loppuun mennessä.

Hallitus on edellä mainitussa 29.4.2021 päätöksessään päättänyt tukea taidetta ja kulttuuria myös varaamalla 15 milj. euroa vuodelle 2022 luovia aloja ja kulttuuritoimintaa tukevan rahaston pääomittamiseen.

Hallitus vahvistaa kulttuurin toimialaa EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen rahoituksella. Suomen kestävä kasvun ohjelma: Alustava elpymis- ja palautumissuunnitelma, sisältää kulttuuri- ja luovien alojen uudistumisen tuen (rakennetuki luovien alojen ja tapahtuma-alan yrityksille pilottien toteuttamiseksi sekä rakennetuki kulttuuri- ja luovien alojen yrityksille ja yhteisöille innovatiivisten palvelu-, tuotanto- ja toimintamallien kehittämiseksi sekä toimialojen ja toimijoiden kansainvälisen kilpailukyvyyn vahvistamiseksi), jonka suuruus on yhteensä 40 milj. euroa. Suomi toimittaa lopullisen elpymis- ja palautumissuunnitelmansa EU:lle toukokuussa 2021.

Kulttuuri on ollut vahvasti esillä valmisteltaessa EU:n rahoituskehystä vuosille 2021-27 ja Luova Eurooppa –ohjelman budjetti on yli kaksinkertaistettu edelliseen rahoituskautteen verrattuna. Suomalaisien osallistujien saanto Luova Eurooppa –ohjelmasta vuosina 2014-2020 oli lähes 19 miljoonaa euroa eli 1,3 % ohjelman kokonaisbudjetista. Saannon voidaan arvioida olevan vuosina 2021-27 n. 40 miljoonan euron luokkaa.

Kulttuurin toimet sisältyvät myös syyskuussa 2021 alkavaan Suomen EU-rakennerahasto-ohjelmaan 2021-2027. Valtakunnallisena rakennerahastoteemana on alkamassa syksyllä 2021 Luovan ja kulttuurialan innovaatio-osaaminen –teema, johon kohdistettaisiin rahoitusta 14 miljoonaa euroa. Tavoitteena on tiiviimpi yhteistyö elinkeinoelämän, oppilaitosten ja tutkimustoimijoiden kanssa, jotta osaamisen uudistaminen vastaisi nopeasti muuttuviin (ml. pandemiat, ilmastonmuutos) elinkeino- ja työelämän sekä toimintaympäristön muutoksesta aiheutuviin osaamistarpeisiin. Teemasta tuettaisiin luovien alojen palvelukokonaisuuden syntymistä elinkeinorakenteen monipuolistamiseksi sekä taide- ja kulttuurialan innovaatio-, digitalisaatio- ja ilmasto-osaamisen edistämistä.

Covid-19-virus on vaikuttanut voimakkaasti taide- ja kulttuurialaan. Hallitus on pandemian alusta, kevästä 2020 alkaen tukenut taiteen ja kulttuurin toimialaa useiden lisätalousarvioiden määrärahoilla. Vuonna 2020 tukea myönnettiin neljän eri lisätalousarvion perusteella yhteensä 110 miljoonaa euroa. Vuoden 2021 ensimmäinen lisätalousarvio sisälsi taiteelle ja kulttuurille 20 miljoonan euron lisärahoituksen. Parhaillaan eduskunnan käsittelyssä olevassa, vuoden 2021 toisessa lisätalousarvioesityksessä esitetään taiteelle ja kulttuurille yhteensä 127,4 miljoonaa euroa lisärahoitusta koronasta aiheutuvien vaikeuksien vähentämiseen. Tukea on jaettu taiteen ja kulttuurin ammattilaisille ja toiminimille, valtionosuutta saaville teattereille, orkestereille ja museoilta, kansallisille taidelaitoksille, ns. vapaan kentän toimijoille ja erilaisille kulttuurin alan yhteisöille kaikilla eri taiteenaloilla, seurantaloille, kulttuuriperintökohteille, kulttuuritapahtumille ja festivaaleille, elokuvateattereille ja elokuvien tuotantoyhtiöille, taiteen perusopetuksen järjestäjille sekä alan virastoille.

Työ- ja elinkeinoministeriöstä saadun tiedon mukaan sen hallinnonalalta on jaettu luovien alojen toimijoille vuoden 2020 aikana noin 120 miljoonaa euroa erilaisina tukina Business Finlandin, ELY-keskusten, kuntien ja valtiokonttorin kautta. Toukokuussa 2021 annettu hallituksen esitys laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamisesta ja esitys sisältää myös uuden tukivälineen, tapahtumatakuun, jonka valtiokonttori voisi myöntää kesän 2021 alusta lähtien tapahtumajärjestäjälle tämän ilmoittamia kustannuksia vastaten.

Helsingissä 24.5.2021

Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko